

(א) לקמן טו: טו. (ב) וישל יג: וש"ל, א) [לקמן טו: מכובות קד: כ"ב קס"ג:]; (ד) ז"ק ח: כמכות כ"ב: [ע"ש], ו) [עין ערוך ערך הסת],

מוסף רש"י

שטר הקנאה. שקנו ממנו שאפילו לא לזה המעות שיעבר עמנו לשלם (לקמן טו:). אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות גובה מנכסיו משועבדים, שלא הלוה זה מעות אלא באחריות שערך נכסיו והסופר טעה (כתובות קד) אחריות שאינו כחוב שטר אלא כתוב השטר סתם, טעות ושגגת הסופר הוא וכמו שמבט בו אחריות דמי (רשב"ם ב"ב קס"ג). דאילו ראובן ומשעבד דינא בהדיה. דבעל חוב נלקחו מחובו קרקע בדברים, אם ישנו לראונו שום מציבה על בעל חובו לומר פרעתי, דק"ל בענין אשמועי (ב"ב ט: וכתובות כ"ב). ולא נמצא א"ל. בעל חוב לאו בעל דברים ידיר את. בקרקע זו, נכסו יתה משעבד ואלא שיעבד שקילנא (ב"ב ט:). אלו טורף ממך כלום (כתובות כ"ב). דא"ל. ולא ראונו, דמפקת מיניה עלי הדר. מה שאתה מוציא משמעון יחזור עלי, שהרי קבלתו עלי אחריות (ב"ב ט:). איבא דאמרי אפילו שלא באחריות נמי. מכרה ראונו למשעבד, לא מצי אמי ליה בעל חוב לראונו לא עבד דכרי דדי את (כתובות כ"ב). ויצאו עליה עסיקין, עוררין לומר שלטו ביה (ב"ב ט:).

ומשני **הדא הוא דחד טעמא הוא.** טעם אחד הזקיקו לרבי אלעזר לומר את שתיקה דמשום דקאמר מחלוקת דמתניתין בשאין חייב מודה הוה חוקק לומר שאינו גובה אפילו מצני חורין וכיון דהוה חוקק לסיים אבל כשהייב מודה דברי הכל יחזור הוה חוקק לומר לא חיישין לקנוינא: **שטר הקנאה.** ליתא למימר כתב ללות ולא לזה דהא אפילו לא לזה שעבד נפשיה: **ולא חיישין לפרעון.** אפילו אין חייב מודה דאם איתא דפרעיה מקרע הוה קרע ליה והכא קתני אע"פ שנייה מודים כו': **וג"ש נשאינו מודה.** והא לא קשיא לר' אלעזר דהוא אמר בשאין חייב מודה לא יחזור שום שטר הראוי לגבות דהאי דקאמר ר' מאיר יחזור משום דלאו בר גבייה הוא: **מאי טעמייהו דרבנן.** דלמרי כי אין בו אחריות נכסיו גובה אף מן המשועבדים: **אחריות טעות סופר הוא.** כשאינו כתוב בשטר סופר הוא שטעה אבל זה לא לזה לו מעומיו בלא אחריות נכסיו דלא שדי אינן זחי זכדי: **שנה שפר יגעבד לר"ך לימלך.** הסופר לר"ך ליענך במוכר שדה לחצירו לישאל הימנו אם יקבל עליו לכתוב בשטר המכירה שהוא שיעבד לו נכסיו למכירה זו שאם יבא בעל חובו ויטרפנה מן הלוקח שיגבה לוקח זה הקרן והשכח שהשביח זה לפני מירפא משפר עידיה שבנכסיה ואם לא נמלך בו לא יתבזז שיש מוכר שאן מקבל עליו אחריות ואף אם קבל על הקרן לא קבל על השכח ואף אם קבל על שניהם לא קבל להגבותו מן העידית אלא מן הבינונית. אלמא לאו טעות סופר הוא דאיכא למימר חמליך ביה ולא קבל עליה: **לימא מאן דאמר הא.** משמיה דשמואל: **לא אמר הא.** ואמוראי נינהו אליבא דשמואל: **בשטרי הלוואה.** טעות סופר הוא כיון דלא אכיל פירות ולא בללא אחריות חוה ימכור נכסיו וכשיבא לגבות לא ימלא כלום: **עבד אינש דוצין ארעא ליומא.** לפסק יום אחד שמה לא יטרפיה ממנו ואם יטרפיה שמה לזמן מרובה ואוכל בתוך כך פירות הרבה: **זיל לשלמא.** אין כאן עוד דין שמתלת על הכל: **באחריות.** אם יטרפיה ממנו ישלם לו: **לאשטעווי דינא כדריה.** דבע"פ ולסלקו מעל שמעון בכל טענה שיוכל לטעון ולומר פרעתיך כך וכך או כך וכך יש לי עליך תביעה ואני מעבד חוב זה תחמיו: **ולא מלי.** בע"פ למימר ליה לאו בעל דברים ידי את בדבר זה קרקע שמעון אני נוטל אם יש לך תביעה עלי העמידני בדין: **דמפקס מיניה עלי דבר.** מה שאתה מוציא משמעון יחזור עלי: **עסיקין.** עוררין כמו המעשקו עמו (בראשית ט:).

יהוה הוא שמואל דאמר המוציא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דלא אחריות חייב לשמואל בהרתא אבל ר' אלעזר לא שמעינן ליה דאמר בהדיא דברי הכל לא חיישין לפרעון תיובתה עליה בהדא. וק"ל רבי יוחנן דתניא כוותיה ונדרו דברי שמואל ור' אלעזר דהא איתובח אבלי תירוצא דרב אשי ודאבוי לא נדרו דהא דר' יוחנן לא הוי לתו תיובתא כדפרשנין ליעילא. אמר שמואל מאי טעמייהו דרבנן דאמרי אחריות טעות סופר הוא ומי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שפר שבת לשעבוד צריך לאימלוכי ביה לאו מכלל שאם לא נמלכו ביה אין כותבין ואי לא כתוב ליה א"ל לא שפר ולא שבת ולא שעבוד דהוא אחריות ואי אמרת אחריות טעות סופר הוא ואע"ג דלא כתב כפאן דכתב דמי אמאי ליה ליה שעבוד. ופרוק לא קשיא הא דאמר אחריות טעות סופר בשטרי הלוואה ומתניא בשטרי הלוואה אבל בשטרי מקנה לא אמרי טעות סופר הוא דעבד מאן דובין ארעא ליומיה כי הא דאיבית בר איהא זבן עיליאת מאחתיא וכי ובהא אמר שמואל צריך לאימלוכי ולית הלכתא כשמואל אלא כדאסקין למשמעת והלכתא אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלוואה בין בשטרי מקנה ומספר. המוכר שדה לחבירו ט (באחריות

שנים אוהזין פרק ראשון בבא מציעא יד. **מאי טעמייהו דרבנן.** תימיה אי שמואל ידע ברייתא דקמיני אחד זה ואחד זה גובה מנכסיו משועבדים א"כ היה לו לפרש המשנה כותמיה ולא הוה איתובח ואי לא ידע ברייתא מנליה דלרבנן אין זו אחריות גבי ממשעבדי וי"ל דלא ידע הברייתא ומי"מ אית ליה מסבבא כדפרישית לעיל (דף יג: ד"ה דברי) דאי לא גבי ממשעבדי לא גבי נמי מצני חרי כמו לר"מ: **ושעבוד צריך אימבד.** בשטרי מקח ואי לא כתבו מצני חרי נמי לא גבי אי בעל חוב טרפה לה כדאמר בסמוך אפי' שלא באחריות דלא ניחא לי דלהוי תרעומת דשמעון עלי אלמא לא הדר עליה אבל אי נגזל טרפה חוזר על הגזול אפילו בלא אחריות ואפילו ממשעבדי כיון דהוי מקח טעות הוי ליה שטר הלוואה והשטא א"ש דלא קאמר האל פירי דמיירי שעבד חוב טרפה ולית ליה פירי כדאמר לקמן (דף טו). בעל חוב גובה את השבח שזח אין פירי לא והא ניחא נמי דלקמן (טו) אמר שמואל חמליך וכתוב שופרא ושגחא ופירי ולא קאמר שעבוד כדכחא משום דלקמן מיירי כנגזל שטרפה אף בלא כתיבת שעבוד חוזר עליו ואפי' ממשעבדי והיינו טעמא כדפרישית דכיון דיש לו שטר מקח והרי מקח בטל שגולה היתה והוי ליה שטר הלוואה דלמרינן ביה אחריות טעות סופר הוא והא דאמר שמואל בחוקת הבתים (כ"ב דף גג.) המוכר שדה שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמדה בפני בעל חובו לאו הכי מעיד לו עליה אפי' נמצאת שאינה שלו משמע דלא הדר עליה התם מיירי שפירש לו בשטר שלא באחריות אבל סתמא הדר עליה: **דינא הוא דאתי ראובן.** תימיה מצי נפקא מינה דהא כל מה שיוכל לטעון ראונו טוען שמעון דטוענין ללוקח ואין לומר ד"מ א"ש לבע"פ עדים שקרובים לראובן ורחוקים לשמעון דאי טעין נמי שמעון הם פסולים דכיון דאי מפסיד שמעון הדר על ראונו כדמוכח ספ"ק דמכות (דף יג:.) גבי אלעא וטוביה קרובים דערבא הוו וקא מסיק דפסולים אף ללוה ולמלוה כיון דאי לית ליה ללוה איל בתר ערבא ומהאי טעמא נמי א"ל ד"מ א"ש לבע"פ עדים שהם קרובים לו ורחוקים לראובן דכי נמי טוען ראונו פסולים שעל פי עדותם ישאר הקרקע ביד שמעון שהוא קרובם וכל שכן כשקנה שלא באחריות שהם פסולים שאו מרויחים לו הקרקע לגמרי וי"ל ד"מ א"ש אמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ואח"כ מלא עדים או ראיה שהוא אינו יכול להביא דאין הלכה כרשב"ג בראיה אחרונה (סנהדרין דף נא.) וראובן יביאם א"כ כגון שבעל חוב חייב שבועה דאורייתא לראובן והשטא יבואו

הדר על ראונו כדמוכח ספ"ק דמכות (דף יג:.) גבי אלעא וטוביה קרובים דערבא הוו וקא מסיק דפסולים אף ללוה ולמלוה כיון דאי לית ליה ללוה איל בתר ערבא ומהאי טעמא נמי א"ל ד"מ א"ש לבע"פ עדים שהם קרובים לו ורחוקים לראובן דכי נמי טוען ראונו פסולים שעל פי עדותם ישאר הקרקע ביד שמעון שהוא קרובם וכל שכן כשקנה שלא באחריות שהם פסולים שאו מרויחים לו הקרקע לגמרי וי"ל ד"מ א"ש אמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ואח"כ מלא עדים או ראיה שהוא אינו יכול להביא דאין הלכה כרשב"ג בראיה אחרונה (סנהדרין דף נא.) וראובן יביאם א"כ כגון שבעל חוב חייב שבועה דאורייתא לראובן והשטא יבואו

הדר על ראונו כדמוכח ספ"ק דמכות (דף יג:.) גבי אלעא וטוביה קרובים דערבא הוו וקא מסיק דפסולים אף ללוה ולמלוה כיון דאי לית ליה ללוה איל בתר ערבא ומהאי טעמא נמי א"ל ד"מ א"ש לבע"פ עדים שהם קרובים לו ורחוקים לראובן דכי נמי טוען ראונו פסולים שעל פי עדותם ישאר הקרקע ביד שמעון שהוא קרובם וכל שכן כשקנה שלא באחריות שהם פסולים שאו מרויחים לו הקרקע לגמרי וי"ל ד"מ א"ש אמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ואח"כ מלא עדים או ראיה שהוא אינו יכול להביא דאין הלכה כרשב"ג בראיה אחרונה (סנהדרין דף נא.) וראובן יביאם א"כ כגון שבעל חוב חייב שבועה דאורייתא לראובן והשטא יבואו

רבינו הגנאל

והוא שמואל דאמר המוציא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דלא חיישין לפרעון משה"א אמרי תיובתה לשמואל בהרתא אבל ר' אלעזר לא שמעינן ליה דאמר בהדיא דברי הכל לא חיישין לפרעון תיובתה עליה בהדא. וק"ל רבי יוחנן דתניא כוותיה ונדרו דברי שמואל ור' אלעזר דהא איתובח אבלי תירוצא דרב אשי ודאבוי לא נדרו דהא דר' יוחנן לא הוי לתו תיובתא כדפרשנין ליעילא. אמר שמואל מאי טעמייהו דרבנן דאמרי אחריות טעות סופר הוא ומי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שפר שבת לשעבוד צריך לאימלוכי ביה לאו מכלל שאם לא נמלכו ביה אין כותבין ואי לא כתוב ליה א"ל לא שפר ולא שבת ולא שעבוד דהוא אחריות ואי אמרת אחריות טעות סופר הוא ואע"ג דלא כתב כפאן דכתב דמי אמאי ליה ליה שעבוד. ופרוק לא קשיא הא דאמר אחריות טעות סופר בשטרי הלוואה ומתניא בשטרי הלוואה אבל בשטרי מקנה לא אמרי טעות סופר הוא דעבד מאן דובין ארעא ליומיה כי הא דאיבית בר איהא זבן עיליאת מאחתיא וכי ובהא אמר שמואל צריך לאימלוכי ולית הלכתא כשמואל אלא כדאסקין למשמעת והלכתא אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלוואה בין בשטרי מקנה ומספר. המוכר שדה לחבירו ט (באחריות

(א) אולי י"ל ואם לא כתב ליה לית ליה לא שפר וכו'. (ב) נראה דל"ל שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין והחוקק בה וכו'.

יגלגל עליו שבועה שלא פרע אבל לשמעון לא ישבע אלא שבועה דרבנן ובפרק הכותב (כתובות דף פח.) אמר אי פקח הוא מיימתי ליה ליהי שבועה דאורייתא אלמא יש חומר בשבועה דאורייתא יותר משבועה דרבנן בנרות דולקות ונדות נפוחות כדמפרש בתשובת הגאונים ט ועוד נפקא מינה כגון שראובן פקח ובעל דברים ועוד שאינו מעיז ברונו נגד ראונו לפי שידע שפרעו או אם יכול ראונו ללכת עמו לבי"ד הגדול ושמעון אינו יכול וי"ע מוס' כתובות כ"ב: ד"ה דינא הוא וכו' (א) **י"בא ע"יה עסיקין.** פי' עוררין ולא אנסין מדמפליג בין מוכר באחריות ללא באחריות וכן מוכח פ' שבועת העדות (שבועות דף נא.) ואשר לא טוב עשה וגו' זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין ואי אנסין תבא עליו ברכה: **עד שרא החזיק בה בו.** תימיה היכי מיירי אי גס לא נתן מעות פשיטא דיכול לחזור בו דאפילו מי שפרע ליכא ואי נתן המעות אמאי יכול לחזור בו והא קרקע נקית בכסף אם לא נעמיד באתרא דלא קנו בכסףא ועוד משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו אבל באחריות יכול לחזור בו אמאי יכול לחזור בו כיון שנתן מעות והחזיק כמשפט ועוד חזקה דדייש אמנרי לא אשכחן בשום מקום ולמה הניח חזקה דתנן במתני' (כ"ב ד' טז.) דנעל גדר ופרך ועוד מאי שנא הכא ששאל מאימתי הוי חזקה יותר מבשום מקום דכמתה מקומות מוכרי חזקה ולא בעי מאימתי הוי חזקה ופירש ריב"ז דמיירי כגון שקנאה בקנין גמור כגון בחליפין ולא נתן מעות וקאמר עד שלא החזיק חזקה דמפרש במה הכי דייש אמנרי שלא הלך לארכה ולרצה ולא סמכה דעמיה יכול לחזור בו משהחזיק בה שהלך לארכה ולרצה אינו יכול לחזור בו אבל באחריות יכול לחזור כיון שלא נתן מעות ויש עוררין הואיל וסופו לשלם מעומיו עתה שהם צידו יעכסם וא"ש דדייש אמנרי אינה חזקה גמורה אלא לראותה אם היא מיושבת על לבו וא"כ כשהחזיק בה אמאי אינו יכול לחזור בו כיון שלא נתן מעות לימא ליה שקול ארעא ביוון אפילו אינה ליה זחי לפי המפרשים דאפילו אינה ליה זחי מצי לסקל ליה לבע"פ בשאר דברים וגרסינן בהמוכר פירות (כ"ב ד' כ"ג: ושם ד"ה א) אי לתנהו להנהו זחי כו' וי"ל דהכא מצי א"ל האי ארעא אינה שזה כפי מעומי לפי שיש עליה עוררין אבל שור שנגח כיון דאיכא שזה מעומי שפיר: